

Posudek na bakalářskou práci

Mocenská recepcce genderu a sexuality z pohledu Michela Foucaulta a Judith Butler

Vypracovala: Barbora Dotřelová

Tato bakalářská práce se zaměřuje na téma, které se již stalo předmětem nesčetných studií, totiž na recepci Foucaultova myšlení v teorii Judith Butler (autorka se moudře omezuje na práci *Gender Trouble* s jistými přesahy k *Bodies That Matter*; že se ke slovu nedostaly další texty, např. *Psychic Life of Power*, je na úrovni bakalářské práce pochopitelné). Co se týče Foucaulta, jedná se především o dvě knihy ze „středního“ období, tedy *Dohlížet a trestat* a první svazek *Dějin sexuality*.

Autorka, jak je jasně patrné, se musela vyrovnat s velmi obtížnými texty a jako vedoucí musím říct, že se s nimi – především s Foucaultem – snažila vyrovnat poctivě, posílala mi pečlivé výpisky a celý text několikrát přepisovala.

Foucaultovská část, řekl bych, je lepší už jen proto, že autorka měla čas. Proto obě části zřejmě nejsou koncipovány symetricky – u Foucaulta je medailonek o životě a díle (který podle mě není nutný, ale proč ne) a uvedení do základních pojmů, u Butler podobná část není. Tak či onak, pasáže věnované *Dohlížet a trestat* a *Vůle k věděni* jsou, řekl bych, solidní referáty z obou děl, přičemž autorka vypichuje to, co je pro její tematiku podstatné. V případě první knihy je to změna trestního systému, který se posouvá od spektakulárních poprav, jejichž účelem je „odstrašení“ (s. 11), k „jemnější podobě“ trestání, charakterizované „návazností disciplíny ve vězení a trestání“ (s. 12). Zde se dostává ke slovu argument, který bude mít pro Butler a její kritiku Foucaulta zásadní význam, třebaže ve foucaultovské části není asi patřičně zdůrazněn: moc je u Foucaulta chápána – alespoň jak tvrdí Butler – podle modelu „zápisu“ disciplíny do tělesného substrátu (jehož předchůdnou existenci se Butler bude právě snažit zpochybnit). Je třeba upozornit na zajímavou referenci k Maussovu eseji „Techniky těla“, která mohla sloužit – ba pravděpodobně sloužila – jako jeden z Foucaultových inspiračních zdrojů (s. 15).

V následující partii se rozebírá *Vůle k věděni*. Zde myslím za zmínku stojí především rozlišení na biomoc a anatomo-politiku lidského těla, ale i represivní hypotéza. Je asi škoda, že foucaultovská část není uzavřena nějakou shrnující kapitolkou, aby bylo lépe zřejmé, *co přesně* Butler u Foucaulta kritizuje. Ono to sice trochu vysvitne v butlerovské části, ale stejně...

Část věnovaná Butler byla zřejmě už psána trochu pod časovým tlakem a autorka se zde nevyhnula jistým trochu sporným formulacím. „Judith Butler, jakožto významná filozofka a genderová teoretička se věnuje sféře literární teorie“ (s. 36) – co má tohle přesně znamenat, moc nevím; u Butler najdeme eseje a části knih věnované literární teorii, ale rozhodně nejsou dominantní. Zde začne vyvstávat, co je tedy jádrem butlerovské kritiky: je to „materializace těla“ koncipovaná jako „proces, kdy se identita utváří na základě opakujících a stylizovaných (sic) tělesných aktů“ (s. 39). Jádrem sporu je status těchto aktů, které se u Foucaulta „přikládají“ na předchůdnou tělesnost, kdežto u Butler naopak „materializují“ tělo samo. To mohlo být zdůrazněno více. Na druhou stranu opět: autorka přichází s nikoli nezajímavými postřehy, např. na s. 42, kde se hypoteticky postuluje určité foucaultovské pozadí butlerovské koncepce performativu (vedle koncepce austinovské). Nějak tak by to mohlo být: když Butler hovoří o performativitě, neustále na nás nějak „pomrkává“ Foucault (a samozřejmě Althusser, Derrida a další, ale do toho už se se autorka radši nepouštěla). Stejně tak bych přitakal kritice, jejímž předmětem se pro změnu stává Butler ze strany jiných genderových teoretiček (44): čte Foucaulta skutečně správně, nepřizpůsobuje si ho „k obrazu svému“? Já bych celkem řekl, že ano.

Úhrnem: tuto práci pokládám za – na bakalářské úrovni – celkem obdivuhodný pokus přechít, a to způsobem často poměrně inovativním, několik *velmi* obtížných textů. To není málo. Podotkl bych ovšem, že jistou vadou na kráse jsou časté chyby v interpunkci, a vůbec, čeština by příště chtěla vylepšit. Argumentace by mohla být provedena lépe a důsledněji.

Práci hodnotím jako *velmi dobrou*, ale pokud bude obhajoba co k čemu, mohlo by to být i lepší.

Praha, 27. 8. 2024

Josef Fulka